

NASTAVNA JEDINICA 9

MEDIJI

Osnovni nivo

Mediji u upotrebi: Da mogu – bih!

9.1 Pripremamo izložbu

Stari i novi medijski uređaji – šta smo otkrili?

9.2 Moć znanja i vještina!

Učenici pripremaju prezentaciju medijskih sredstava

9.3 Vrijeme za prezentaciju!

Grupa stručnjaka pokazuje svoje tehničke medijske vještine

9.4 Planiramo medijski proizvod

Šta sad možemo s našim vještinama? Učenici se slažu oko tema i plana

NASTAVNA JEDINICA 9: Ključni koncept – „Mediji” (za osnovni nivo)

Osnovne informacije za nastavnike: učenici pokazuju jedni drugima kako da koriste medijske uređaje

Kao što je prikazano u uvodu ovog priručnika, obrazovanje za demokratiju i obrazovanje za ljudska prava pravi razliku između tri kompetencije. Ova nastavna jedinica govori o medijskoj kompetenciji, koja je jedan od centralnih elemenata koji omogućava ljudima da i aktivno i pasivno participiraju u građanskom društvu. Kako bi se taj pristup pravilno integrisao, ponovno se navode tri kompetencije:

Kompetencije za obrazovanje za demokratiju i ljudska prava:

<p>Kompetencija u političkoj analizi i procjeni Sposobnost analize i rasprave o političkim događajima, problemima i kontroverzama...</p>	<p>Kompetencija korišćenja metoda Sticanje sposobnosti i vještina potrebnih da se pronađu i usvoje informacije, da se koriste sredstva i mediji za komunikaciju...</p>	<p>Kompetencija za donošenje demokratskih odluka i preduzimanje aktivnosti Sposobnost da se ocjene vlastiti potencijali (i ograničenja) za političku participaciju i da se načini primjeren izbor i pravac djelovanja.</p>
---	---	---

Druga kompetencija sa tabele – „Kompetencija korišćenja metoda” – uključuje medijsku kompetenciju kao centralni element. U sljedećoj nastavnoj jedinici fokus je na kompetenciji da se radi s postojećim medijima, da se koriste njihovi potencijali i da se bude svjestan njihovih ograničenja. U medijskom vaspitanju, mogu se razlikovati četiri dimenzije medijske kompetencije:

Tehnička medijska sposobnost:

- Sposobnost da se mediji ispravno koriste i da se zna kako ih kreativno koristiti.

Kulturološka medijska kompetencija:

- Biti upoznat s medijskim „kodeksom“ i svim estetskim i društvenim oblicima izražavanja. Vješti korisnici mogu razumjeti medijski kodeks, opaziti izjave u medijima i razumjeti ih, i mogu ih koristiti u druge svrhe.

Društvena medijska kompetencija:

- Sposobnost korišćenja raznih oblika komunikacije na mudar način. Društvene veze su sve više i više povezane s medijima, uključujući i razne oblike „društvenog softvera“.

Misaona medijska kompetencija:

- Korisnik je sposoban da kritički analizira funkciju medija, kao i vlastito ponašanje prema medijima u svakom trenutku.

Cijeli okvir medijskog vaspitanja uključuje ove četiri dimenzije. Perspektiva obrazovanja za demokratiju i ljudska prava dotiče se samo nekih aspekata ovih koncepata i ne zamjenjuje medijsku edukaciju, ali vezano za ciljeve medijskog vaspitanja navedeno predstavlja ključne strategije medijskog vaspitanja. Direktna veza između tehničke medijske kompetencije nastavnika i učestalosti korišćenja raznih medija u razredu još je jedan razlog zašto je ova nastavna jedinica korisna. Mnogi nastavnici otvoreno priznaju da ne znaju kako da koriste i rade s raznim vrstama medija, ali shvataju mogućnosti njihovog korišćenja u razredu. Međutim, jedna stvar je jasna: što se više nastavnici osjećaju sigurni u korišćenju medija, to će više koristiti razne medije u svojoj nastavi.

U ovoj nastavnoj jedinici analiziraju se praktične kompetencije nastavnika, ali i učenika. Kad se te kompetencije analiziraju, onda se nastavna jedinica fokusira na korišćenje medija i odabir specifičnih tema na kojima se može raditi.

Cilj obrazovanja za demokratiju i ljudska prava jeste podrška u razvoju kompetencija u tri područja. Ova nastavna jedinica ima sljedeći profil kompetencija:

Kompetencija u		
... političkoj analizi i procjeni	... korišćenju metoda	... političkom odlučivanju i djelovanju
**	***	*

Nastavna sredstva

U ovoj jedinici koristiće se sljedeća nastavna sredstva iz nastavnog kompleta za učenike. Nastavnik mora da odluči hoće li nekim ili svim učenicima trebati dodatna priprema za rad sa ovim sredstvima.

- Istraživanje u biblioteci
- Istraživanje pomoću interneta
- Provođenje intervjua i anketa
- Tumačenje slika
- Mentalne mape
- Izrada postera
- Održavanje izložbi
- Planiranje i održavanje prezentacija
- Pripremanje slajdova ili *powerpoint* prezentacije
- Pisanje novinskih članaka
- Izvođenje predstava
- Održavanje debata

NASTAVNA JEDINICA 9: Mediji

Mediji u praksi: Da mogu – bih!

Učenici pokazuju jedni drugima kako se koriste medijski uređaji

Lekcija	Vaspitno-obrazovni ciljevi	Nastavni zadaci	Nastavni materijali	Metodi
Lekcija 1: Pripremamo izložbu	Učenici shvataju da je važno razumjeti tehničke detalje medijskih uređaja i da je potrebno da se tome posveti neko vrijeme. Pripremaju izložbu vlastitih, ali i školskih uređaja.	Koristeći uređaj s kojim nijesu upoznati, učenici pokušavaju opisati taj uređaj i način na koji on radi. Sakupljaju i opisuju razne medijske uređaje i pripremaju razrednu izložbu.	Medijski uređaji (poput kamera, itd.), radni list.	Razgovori, grupni rad, domaći zadatak.
Lekcija 2: Moć znanja i vještina	Učenici shvataju raznovrsnost ograničenog broja medijskih uređaja koje mogu koristiti. Nastavnici im daju osnovne informacije o medijima i kako da medije koriste.	Priprema izložbe medija u razredu i daljnje razumijevanje kako pojedini medijski uređaj funkcioniše.	Lični medijski uređaji, školski medijski uređaji, Radni list za nastavnika iz Lekcije 1 i 2, radni listovi za učenike.	Zavise od plana za koji se opredijelio nastavnik.
Lekcija 3: Vrijeme za prezentaciju!	Učenici postaju tehnički stručnjaci za odabrani medijski uređaj. Uče kako da prezentiraju pripremljenu informaciju.	Kao stručnjaci za odabrane medijske uređaje, učenici pripremaju prezentacije radeći u grupama.	Medijski uređaji, individualna sredstva za rad na prezentacijama.	Grupne prezentacije.
Lekcija 4: Planiramo medijski proizvod	Primijenice se tehnička medijska kompetencija koju su učenici stekli. Učenici biraju temu, ali i medijske uređaje koje će koristiti.	Koristeći demokratski i predstavnički proces, (u malim grupama i na plenarnoj raspravi) razred odlučuje o temi na kojoj će raditi i koji će uređaj koristiti.	Nastavno sredstvo „mentalne mape” iz paketa nastavnih sredstava. Radni list: formular za izbor medijskih uređaja za odabranu temu.	Grupni rad, donošenje odluka na plenarnoj sjednici.

Lekcija 1

Pripremamo izložbu

Stari i novi medijski uređaji - šta smo otkrili?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici shvataju da je važno razumjeti tehničke detalje medijskih uređaja i da je potrebno da se tome posveti neko vrijeme. Pripremaju izložbu vlastitih, ali i školskih uređaja.
Nastavni zadaci	Koristeći uređaj s kojim nijesu upoznati, učenici pokušavaju opisati taj uređaj i način na koji on radi. Sakupljaju i opisuju razne medijske uređaje i pripremaju razrednu izložbu.
Nastavni materijali	Medijski uređaji (poput kamera, itd.), radni list.
Metodi	Razgovori, grupni rad, domaći zadatak.

Opis lekcije

Kako bi učenici postali svjesni teme, nastavnik bi trebalo da donijese medijski uređaj u školu (poput foto aparata, projektora za slajdove, računara, video kamere, mobilnog telefona, stare filmske kamere, diktafona). Uputstva za korišćenje uređaja takođe će biti potrebna, ali nastavnik ih ne bi smio učiniti dostupnima na samom početku.

Na početku ove lekcije, uređaj je položen na stolu koji se nalazi u sredini učionice. Učenici dobijaju zadatak da objasne kako foto aparat ili drugi uređaj funkcioniše, iako nijesu s njime upoznati. To rade tako što će napraviti crtež foto aparata (na primjer) na kojem su označili sve vidljive dijelove i tastere (na način kako je to prikazano na slici dolje). Vrlo je važno da učenici nacrtaju dijelove s kojima nijesu upoznati. Trebalo bi da napišu šta misle za šta se koriste ti dijelovi.

Vizualni prikaz učeničkog crteža za nastavnika:

Legenda:

- 1: sočiva
- 2: objektiv
- 3: nepoznato
- 4: kutija
- 5: ...
- 6: ...

Što je uređaj komplikovaniji, to će teže biti ispuniti zadatak. Važno je da se učenici ne boje da to učine. Ne postoji tačno i pogrešno. Učenici moraju postati svjesni da takav uređaj pruža mnogo različitih mogućnosti i da s razlogom treba da ih upoznaju.

Varijacija:

Moguće je kopirati crtež zajedno s legendom na slajdu radi zajedničke prezentacije.

Nastavnik potom daje grupi učenika uputstvo za upotrebu tog medijskog uređaja (ako želi, može to učiniti i dan prije, pri čemu ne obavještava razred o tome). Zavisno od konkretnog uređaja, može biti skoro nemoguće opisati ga i upoznati se s njegovim funkcijama. To nije važno u ovom trenutku, jer ovo je samo uvod.

Sljedeće, nastavnik objašnjava ciljeve i postupak cijele lekcije:

- Organizovanje izložbe medijskih uređaja koji su donešeni od kuće ili iz škole (Lekcija 2).
- Upoznavanje sa jednim od uređaja, njegovim funkcijama i mogućnostima i njegovo predstavljavanje drugovima iz razreda (Lekcija 3 – plus dodatne lekcije zavisno od broja uređaja).
- Kad su uređaji proučeni, razred odlučuje o medijskom djelu (film, audio priča, izložba slika, foto priča, itd.) i razvija preliminarni vremenski okvir (Lekcija 4).

Na kraju lekcije, nastavnik bi trebalo da sakupi sve ideje učenika i dadne jasna uputstva kako da prikažu uređaje u učionici. Nastavnik bi trebalo da učenicima podijeli predloške za opis uređaja (radni list).

Bilješka: Uređaji koji pripadaju školi takođe bi trebalo da budu dio izložbe. Učenici koji ništa nijesu donijeli u školu ili učenici koji imaju dodatno vrijeme trebalo bi da pripreme opis školskih uređaja i da ih donesu na izložbu.

Lekcija 2

Moć znanja i vještina!

Učenici pripremaju prezentacije medijskih uređaja

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici shvataju raznovrsnost ograničenog broja medijskih uređaja koje mogu koristiti. Nastavnici im daju osnovne informacije o medijima i kako da medije koriste.
Nastavni zadaci	Priprema izložbe medija u razredu i daljnje razumijevanje kako pojedini medijski uređaj funkcionise.
Nastavni materijali	Lični medijski uređaji, školski medijski uređaji, Radni list za nastavnika iz Lekcije 1 i 2, radni listovi za učenike.
Metodi	Zavise od plana za koji se opredijelio nastavnik.

Opis lekcije

Na kraju prve lekcije, nastavnik (ili grupa učenika) trebalo bi da pripreme sto na kojem bi trebalo održati izložbu. Ako se učionica može sigurno zaključati, onda bi učenici mogli donijeti uređaje ranije i dopustiti da se izložba lagano razvija. Nastavnik bi trebalo da prati učenike u sakupljanju uređaja i odgovaranju na sva postavljena pitanja. Roditelji bi takođe trebalo da budu upoznati o tome zašto učenici treba da donesu svoje medijske uređaje u školu.

2. Čim je izložba dovršena i uredno postavljena, nastavnik bi trebalo da imenuje „stručnjake za izložbu“ – učenike koji su odgovorni za izložbu i koji mogu biti podrška svojim kolegama. Jasno je da će učenici morati da budu obazrivi i pažljivi pri korišćenju uređaja.

3. Učenici (uz pomoć nastavnika, ako je potrebno) trebalo bi da naprave spisak koje grupe učenika rade na kojim uređajima. Vrijeme potrebno za prezentaciju trebalo bi takođe unijeti u spisak. Zavisno o veličini razreda i broja odabranih uređaja, možda će biti potrebno više od jednog školskog časa za prezentacije (vidjeti materijal za učenike).

Spisak bi trebalo da bude izložen tako da ga svako može vidjeti – na taj način učenici će biti podstaknuti na samostalno učenje. Spisak bi mogao da izgleda ovako:

Medijski uređaj	Članovi grupe	Datum i vrijeme prezentacije plus vrijeme izlaganja
Video rekorder	Tin, Mirka, Suzana, Mario	Srijeda, 14. februar, 09:00; 20 minuta
Digitalna kamera	Lena, Lisa, Sofi, Jan	Srijeda, 14. februar, 09:20; 20 minuta
...		

Kao dodatak ovoj lekciji, nastavnik bi trebalo da pripremi kratak pregled koji izlaže nakon izložbe (otprilike 10 minuta). Postoje dva načina na koji se to može napraviti (ali dobro informisani nastavnici mogli bi pripremiti još jedan prilog):

Mediji u demokratiji. Cilj je pokazati učenicima kako funkcionišu mediji u našem društvu. Za učenike osnovnih škola, ovo može predstavljati osnovnu informaciju koja im pomaže da korak po korak poboljšaju svoje razumijevanje (vidjeti materijal za devetu nastavnu jedinicu, prva lekcija).

Nositi se s televizijom. Kao alternativa, nastavnik bi mogao pripremiti izlaganje na temu „kako s televizijom“, ako se to uklapa u njegov koncept podučavanja (vidjeti materijal 9.2).

Ta izlaganja ne treba da se evaluiraju. Njihova uloga je da korak po korak povećaju znanje učenika. Kao i u drugim slučajevima prenošenja znanja, moguće je da učenici neće razumjeti sve detalje. S tim treba da se računa u tako složenim situacijama i nastavnik ili nastavnica bi trebalo da odluči šta očekuje od učenika.

Lekcija 3

Vrijeme za prezentaciju!

Grupa učenika prikazuje svoje tehničke medijske vještine

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici postaju tehnički stručnjaci za odabrani medijski uređaj. Uče kako da prezentiraju pripremljenu informaciju.
Nastavni zadaci	Kao stručnjaci za odabrane medijske uređaje, učenici pripremaju prezentacije radeći u grupama.
Nastavni materijali	Medijski uređaji, individualna sredstva za rad na prezentacijama.
Metodi	Grupne prezentacije.

Opis lekcije

Ovu lekciju (ili ovaj niz lekcija, zavisno od broja prezentacija) trebalo bi da pripreme učenici. Prezentacija će biti ključna tačka. Uloga nastavnika biće uglavnom da prati grupe prilikom priprema njihovih prezentacija. Zavisno od vještine učenika u pripremi prezentacija, ovaj zadatak može biti vrlo složen.

Učenici bi trebalo da pomno razmišljaju o tome na koji način žele prenijeti informacije u svojim prezentacijama. Nastavni materijali za učenike sadrže razna sredstva koja tu mogu pomoći, poput savjeta o:

- radu na posterima;
- pripremi slajdova; i
- planiranju i izlaganju prezentacija.

Neke grupe možda će poželjeti da uvježbaju svoje prezentacije. S gledišta nastavnika, pružanje mogućnosti učenicima da nastavnicima i kolegama u razredu prethodno predstavljaju prezentacije, uključujući i davanje povratnih informacija, može dati učenicima osjećaj sigurnosti i može imati veliki uticaj na buduće prezentacije. Ovo je važno u odnosu na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava, jer je jedna od fundamentalnih kompetencija u korišćenju metoda u demokratiji predstavljanje svojih informacija i stavova na slobodan i uvjerljiv način.

Lekcija 4

Planiramo medijski proizvod

Šta sad možemo s našim vještinama? Učenici se dogovaraju oko teme i plana

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Primijenite se tehnička medijska kompetencija koju su učenici stekli. Učenici biraju temu, ali i medijske uređaje koje će koristiti.
Nastavni zadaci	Koristeći demokratski i predstavnički proces, (u malim grupama i na plenarnoj raspravi) razred odlučuje o temi na kojoj će raditi i koji će uređaj koristiti.
Nastavni materijali	Nastavno sredstvo „mentalne mape” iz paketa nastavnih sredstava. Radni list: formular za izbor medijskih uređaja za odabranu temu.
Metodi	Grupni rad, donošenje odluka na plenarnoj sjednici.

Opis lekcije

Zajedno s nastavnikom, učenici bi trebalo da izaberu temu na kojoj bi trebalo da rade (pritom koristeći informacije koje su sakupili radeći s medijskim uređajima. Tema može biti povezana s područjem obrazovanja za demokratiju i ljudska prava – na primjer, učenici mogu odlučiti da dokumentuju sva igrališta u svojoj zajednici i da naprave popis svih stvari koje na njima nedostaju. Mogli bi predati te informacije nadležnim vlastima ili dati da se informacije objave u lokalnoj štampi. Takođe bi moglo da se dokumentuje neko gradilište kroz jedan duži vremenski period (koristeći i slike i zvuk) i da se na osnovu toga napravi interesantan izvještaj. Jednom kad se odluči o temi, učenici bi takođe trebalo da odluče koju će vrstu medijskih uređaja da koriste kako bi zabilježili te informacije.

Nastavnik predstavlja plan kako da se izabere tema koja se sviđa svakome i koja će se dokumentovati korišćenjem medijskih uređaja. Ako nastavnik želi ostaviti temu otvorenom, on ili ona mora sakupiti sve ideje učenika na jednu listu. Ideje bi se trebalo sakupljati u malim grupama i grupe bi trebalo da predstavljaju svoje ideje na plenarnoj raspravi. Zajednički spisak može se ispisati na *flip chart*-u.

Potruga za temom koja se svakome dopada jeste zahtjevan posao, ali može biti dobar način da učenici nauče nešto o kompromisu (nastavnik bi trebalo da vrednuje i taj aspekt).

Sljedeće, grupa učenika bi trebalo da razvije nekoliko preliminarnih ideja koristeći nastavno sredstvo „mentalne mape“ iz kompleta nastavnih sredstava. Te ideje treba razmijeniti u razredu. Ako učenici koriste „mentalne mape“ po prvi put, nastavnik bi trebalo da razraditi pojedinačne korake koji su potrebni, čak bi mogao i da napiše jedan primjer na tabli, poput sljedećeg:

- Zapišite naziv teme na sredinu lista papira i nacrtajte krug oko nje. Uvjerite se da je papir koji koristite dovoljno velik.
- Nacrtajte nekoliko debelih linija koje izlaze iz kruga. Na svakoj liniji napišite naziv podteme koja je povezana s temom u sredini.
- Iz tih debelih linija, možete nacrtati nekoliko dodatnih tanjih linija koje predstavljaju potkategorije ili pitanja povezana s podtemom koju ste napisali na debeloj liniji.
- Probajte da se sjetite što više pojmova i svrstajte ih u odgovarajuće kategorije. Možete koristiti razne veličine fontova, razne simbole i boje.

Iste grupe (ili možda cijeli razred na plenarnoj sjednici) potom razmišlja o medijskim uređajima koje bi htjeli da koriste (vidi radni materijal: prezentacijske kartice sa kratkim opisom medijskih uređaja).

Ukoliko su se ti predlozi razvili u grupama, rezultate bi trebalo sakupiti.

Na plenarnoj raspravi, opet bi trebalo postaviti pitanje odgovornosti:

- Koju vrstu odgovornosti ima osoba koja pravi slike i bilježi zvukove?
- Šta znači zaštita ličnih prava određene osobe?
- Koga treba da pitamo ili obavijestimo?

Nastavnu jedinicu 9 trebalo bi završiti ovim korakom. Razrada odabrane teme odvijat će se kao dio nastavnog programa predmeta u sklopu kojeg bi se, u normalnim okolnostima, tema podučavala.

Radni materijali za nastavnike

NASTAVNA JEDINICA 9 – Radni list za nastavnike 1: mediji u demokratiji

U demokratiji mediji su na strani istine i ljudi. Činjenice se predstavljaju objektivno i razumljivo. Mišljenja i procjene se eksplicitno naznačuju (kroz jasnu razliku između poruke i komentara, na primjer) kao informacije o kojima ne postoje poznate činjenice ili o kojima se može samo pretpostavljati.

Štaviše, mediji su raznoliki, što dovodi do mnoštva komplementarnih informacija, kao i mogućeg pobijanja jednog medijskog izvora od strane drugog. Stoga bi korisnici medija trebalo da dobijaju izbalansirane informacije na osnovu kojih bi mogli donositi svoje stavove.

U diktaturama, međutim, mediji su u službi onih koji su na vlasti. Mediji podržavaju vladajuću strukturu i njihovu politiku koristeći tehnike propagande (poput ispuštanja bitnih informacija, krivotvorenja informacija ili emocionaliziranja informacija, itd.).

Međutim, može se desiti i suprotno. Analiza medija u određenoj zemlji može nam ukazati živi li se u toj zemlji u demokratiji ili ne. Sloboda mišljenja i sloboda medija su od izuzetne važnosti u demokratiji: bez njih ne postoji demokratija niti puno uživanje ljudskih prava. Štaviše, u prošlosti su mediji bili zaslužni za mnoge „uspješne priče“ na području ljudskih prava. Mnogo puta su medijska saopštenja, televizijski intervjui ili druge video poruke bile zaslužne za oslobađanje ljudi koji su bili zatvoreni iz političkih razloga; i više nego jedanput su ljudi slali SMS poruke putem svojih mobilnih telefona kako bi druge upozorili na predstojeću katastrofu.

Svi se uzbune, stoga, kada dodje do ujedinjenja masovnih medija u demokratiji. To uglavnom znači da svi mediji izvještavaju o događaju na jedinstven način, iako o događaju mogu postojati različiti stavovi i procjene.

Zahvaljujući protestima i publikacijama nekoliko kritički nastrojenih pojedinaca, može se dobiti izbalansirana informacija i postoji šansa da se takvo ujedinjenje medija može ponekad razotkriti. Većina građana, međutim, ima isključivo pristup konsolidovanim masovnim medijima, te se učinak toga ne smije podcijenivati.

Mediji imaju odgovornost za informaciju koju isporučuju: može li novinar biti siguran da je ono o čemu izvještava istinito ili ne? Je li je njihov kritički stav opravdan ili jednostavno žele biti prvi koji će izvijestiti o „skandalu“?

Koristiti medije ujedno znači koristiti svoju moć. Ko god da bilježi slike i zvukove i objavljuje ih mora to raditi s velikim osjećajem odgovornosti i treba da bude svjestan svoje važnosti u demokratiji.

Osnovne informacije za nastavnike

NASTAVNA JEDINICA 9 - Materijal za nastavnike broj 2: raditi s televizijom

1. Zašto su djeca toliko fascinirana televizijom?

Televizija pruža kontinuiranu promjenu, opuštanje i avanturu. Pritiskom na dugme, dostupan vam je svijet – bilo stvarni ili izmišljeni – na dohvata ruke, pri čemu ne morate uložiti bilo kakav napor, bilo fizički ili emocionalni. S obzirom da imate daljinski upravljač i mirjadu programa, može se prelijetati od jednog interesantnog događaja do drugog. Djeca se često identifikuju s likovima i osobama iz raznih televizijskih programa: koriste televiziju za dobijanje informacija i to čine kad nemaju nešto bolje što bi radili.

2. Koliko vremena djeca dnevno provode ispred televizora?

U Zapadnoj Evropi, dnevno korišćenje televizora za djecu starosti između 3 do 13 godina iznosi 90 minuta. Doista, samo 60% djece će ugasiti televiziju. Štaviše, televizor je upaljen dok djeca rade druge stvari. Roditelji bi trebalo da postave neka pravila za gledanje televizije i trebalo bi da pokušaju da natjeraju svoju djecu da budu fokusirana na ono što gledaju. Uopšteno se preporučuje da TV ne treba da bude stalno uključen i da bi djeca trebalo da gledaju isključivo programe koji su prikladni njihovom uzrastu, a koji su zanimljivi i važni.

3. Ima li puno djece koja prekomjerno gledaju televiziju?

Takozvani „TV ovisnici“ provode više vremena ispred TV-a nego što provode vremena u drugim aktivnostima (škola, igre, upoznavanje prijatelja, itd.). Međutim, vrlo je malo djece koja spadaju u tu kategoriju. Nije problem ako dijete jedan dan više gleda televiziju nego drugi. Problem nastaje kada je gledanje nasumično ili kad nešto nije u redu s djetetom ili porodicom. U takvim slučajevima gledanje televizije može biti svojevrsni bijeg od stvarnosti.

4. Šta djeca različitih godina vole da gledaju?

Mala djeca uopšteno vole da gledaju programe iz kojih mogu nešto da nauče, kao i crtane filmove o vilama i avanturističkim svjetovima. Poslije šeste godine djeca počinju da se interesuju za rodne uloge. Dječaci gledaju akcijske filmove u kojima se mogu identifikovati s muškim herojima; djevojčice razvijaju interes za varijetske programe i muzičke emisije, kao i serije u kojima porodica i životinje igraju važnu ulogu. Otprilike oko dvanaeste godine muzički spotovi najnovijih hitova i serije o mladima i ljubavi postaju jako važne. Skoro sva djeca gledaju takve programe, ali u tom dobu oni takođe počinju da gledaju programe za odrasle. Tu bi roditelji trebalo da se pobrinu i unaprijed saznaju šta je sadržaj programa kako bi se izbjegli oni koji nijesu prikladni za djecu.

5. Koji su učinci televizije?

Televizija može opuštanje, ali ona može i uznemiriti djecu i „naviti“ ih. Uzrok tome je činjenica da se slike brzo mijenjaju i da se koriste glasni zvukovi, osobito u crtanim filmovima i akcionim serijama. Neki programski sadržaji prenose ideje o tome kako izgleda stvarni svijet i kako funkcioniše. Štaviše, TV utiče na emocije djeteta i djeca reaguju kada vide radost, strah ili agresiju na jednak način kao i odrasli. Nedostatak izbalansiranih poređenja može postati problem i stoga je korisno da se izbjegne gledanje jednog specifičnog žanra.

6. Koji su informativni programi osobito dobri za djecu?

Većina kanala nudi specijalne programe za djecu koji pružaju informaciju i prenose znanje o svijetu. Neki kanali imaju vijesti za djecu, koje su prezentirane na način da ih djeca mogu razumjeti. Štaviše, vijesti za odrasle koje se prikazuju za vrijeme ručka ili za vrijeme večere većinom izbjegavaju slike koje nijesu prikladne za djecu. Međutim, odrasli bi trebalo da budu spremni da im objasne ono što ne shvataju.

7. Koliko je televizija važna u poređenju s drugim medijima?

Za mlađu djecu, televizija je najčešći oblik medija. S vremenom druge vrste medija (CD, MP3, muzički spotovi, internet televizija) takođe postaju važni, iako TV ekrani ostaju glavni izvor informacija i rasprave.

Roditelji mlađe djece treba ipak da se postaraju da njihova djeca iskuse raznolike medije: TV za aktuelne događaje i opuštanje, radio za slušanje muzike tokom dana i za slušanje vijesti; knjige za podsticanje mašte i govorničkih vještina; računar i internet tako da djeca mogu postati samostalni učenici i mogu komunicirati jedni s drugima.

8. Zašto je TV dobra premda nije idealna?

Djeca koja gledaju raznolike programe (vijesti, talk show, serije, itd.) znaju mnogo o aktuelnim događajima i znaju mnogo činjenica o životu danas. Televizija, međutim, nije dobra kao pomoć u rješavanju problema. Kada neko ima konflikt s nekim drugim, pokušava da nađe najbolji način djelovanja ili pokušava da riješi zagonetku, same činjenice nijesu od pomoći. Iz tog razloga, televizija ne može zamijeniti obrazovanje u školi niti kućno vaspitanje.

9. Jesu li odrasli uzori?

Mlada djeca imitiraju odrasle u načinu korišćenja medija. Ako odrasli čitaju novine, onda će njihova djeca biti sklonija čitanju novina. Ako odrasli provode puno vremena pred ekranom, onda će njihova djeca to takođe raditi. Stoga roditelji ne bi smjeli svojoj djeci prigovarati o TV navikama, već u tom pogledu treba da podstiču djecu svojim dobrim primjerima. Roditelji ne bi smjeli besciljno gledati televiziju već bi trebalo da budu kritički posmatrači.

10. Šta roditelji mogu da učine kako bi podstaknuli svoju djecu da budu odgovorni TV gledatelji?

Roditelji ne bi smjeli zabraniti televiziju, već bi trebalo da televiziju gledaju zajedno sa svojom djecom i da im objasne zašto su neki programi dobri dok drugi nijesu. Televiziju ne bi trebalo koristiti kao nagradu ili kao kaznu. Važno je da se nađe ravnoteža. Djeca treba da imaju dosta vremena za stvarna iskustva – da provode vrijeme s prijateljima, u igri ili u razgledanju prirode, gradova i upoznavanju novih ljudi.